

Cuprins

<i>Avertisment</i>	5
--------------------------	---

Articole

Visul și realitatea	9
Dreptul la o imagine negativă cât mai completă și nuanțată ...	12
Trezirea <i>la Vest</i> din hipnoza comunistă	15
Uciderea fiilor	18
Astăzi nu sînt știri	21
Mame de închiriat	24
Cu mîinile legate, în căutarea libertății.....	27
Sînt marile democrații sinucigașe ?	31
Europa ca balsam universal	34
Rolul ambalajelor occidentale în căderea comunismului	37
Plecăciuni la dictatori	40
Orașul Rădăuți este totuși în centrul lumii	44
Conștiința de a reprezenta o țară	47
O nouă dictatură – gîndirea politică corectă	50
Manifestație împotriva timpului care trece	54
Cu mîna pe Biblie sau pe Coran ?	58
Mondializare fără democrație	62
Și dacă e deja prea tîrziu ?	65
Cerșitul la Paris	69
Ecologia la Hollywood	73
Paradoxuri franceze	77
După noi, potopul !	80

Un ușor accent...	83
Moartea unei vechi utopii	86
Sindromul decepției la Paris	89
Răstignirea în direct	92
Rezistența culturală împotriva vitezei	95
Descentralizarea culturală a Europei	99
Un tramvai numit Popescu	102
<i>Cântăreața cheală</i> – peste jumătate de secol de fidelitate	105
Întii iunie sau planeta infanticidă	109
Dependența de spectacolul mediatic	113
Psihologia piticilor de grădină	116
Nu se compară	119
Știri plauzibile	122
Omul și zeul automobil	125
Regi și bufoni	129
Europa și cultura războiului	132
Italienii în Franța	135
Avignon – festivalul cel mai frumos din lume	138
Mă plimb pe strada Monsieur-le-prince	141
Feriți-vă de poduri...	145
Chiar așa a fost?	148
Comemorarea mării orbiri occidentale	152
Dispariția delfinului de apă dulce	156
Japonia – miracol, dar la ce preț?	159
Viața este ca o bicicletă...	163
Richard Martin – un prieten al României	167
Șoc sau convergență?	170
Crearea copilului unic pe planetă	174
Școala de partid de la Paris	177
Colonizați de literatura anglo-saxonă	181
Politică și frivolitate la Elysée	185
Sărbătoarea pîinii	188
Recesiunea democrației	191
Cu număr de Torino	194
<i>Sărutul</i> lui Brâncuși în Cimitirul Montparnasse	197
Primele flori după catastrofă	200
Surfometrul	203

Calul ca sursă de demnitate pentru om	206
A cînta pentru pietre	209
Fericirea națională brută ca indicator economic	212
De ce nu mîncăm flori ?	215
Nedreptatea făcută porcului	218
Arme de distracție în masă	221
Capitalul mediatic	224
Pînă unde este compatibilă democrația cu toleranța ?	227
Stîngacii sau lumea în oglindă	230
Catacombele Parisului	233
Ghidul femeilor frumoase din Paris	236
Provincializarea Europei	241
Cine sînt locavorii și ce vor ei	244
Reuniunile la vîrf sînt efectiv bune la ceva ?	247
Excesul de premii literare	250
Note iraniene	254
Bărbați în fuste	260
Divorț cu dar	264
Jocul de-a duelul	267
Povestea zidurilor	271
Impozitul pe ipocrizie	274
Smerenia hoșului	277
Fascinantul Manolescu	281
O amintire cu Monica Lovinescu	287

Interviuri

Rețele textuale, rețele umane. Călătorii în timp	293
Cultură, tipare, modele	306
Păianjenul din rana lui Hristos	313
Piese, încăperi, orașe	321

Psihologia piticilor de grădină

În ultimii ani am observat în România un fenomen care m-a amuzat și, în același timp, mi-a întărit convingerea că țara noastră se „globalizează” cu o viteză uluitoare. Este vorba de apariția în masă, industrială a piticilor de grădină. Românii recent îmbogățiți sau pur și simplu oamenii care o duc puțin mai bine și își pot permite să-și transforme vechea grădină de legume într-o grădină *peisageră*, simt o nevoie imperioasă de a-și instala pe domeniul lor acești martori ai prosperității care sînt piticii de grădină. Mai mici, mai mari, uneori naivi, alteori groțești, făcuți din plastic sau din ciment, colorați violent sau spălăciți, împrumutînd diverse atitudini umane (piticul cu roaba, piticul cu stropitoarea), acești imigranți decorativi fac parte acum din viața psihologică cotidiană a României.

În Occident, piticii de grădină au o lungă istorie. Țara care i-a cultivat cel mai mult este Germania, unde, spun specialiștii, s-ar afla în jur de 30 de milioane de pitici de grădină. De altfel, Germania este, s-ar părea, și primul mare producător european de pitici de grădină. Ea exportă anual cam 2 milioane de astfel de spiriduși, marea lor majoritate spre țările scandinave, spre Japonia și spre Statele Unite.

În ciuda faptului că basmul *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici* este unul german, originea piticilor de grădină

trebuie căutată însă în altă zonă a lumii. Mai precis, în Turcia, în regiunea Cappadochia. În Evul Mediu, în această incredibilă regiune cu peisaj fantastic s-a dezvoltat o puternică industrie minieră. Cum galeriile erau greu de săpat, aveau mare căutare la acea oră lucrătorii de statură mică, singurii capabili să se descurce în galeriile extrem de strâmte. Sute de mii de oameni mici de statură din întreaga Asie au luat atunci drumul Cappadochiei, unde a apărut practic o întreagă populație mică de statură, de natură să trezească numeroase fantasmе. Ele aveau însă o conotație pozitivă : cum acești „pitici mineri“ erau în contact cu măruntaiele pământului și cu misterele sale, ei au fost repede considerați ca fiind înrudiți cu gnomii și spiridușii care populau deja numeroase mituri ancestrale. Lumea i-a considerat deci pe acești pitici ca fiind capabili să îndepărteze spiritele rele și să păzească, în absența proprietarilor, casele, bunurile și grădinile acestora.

Cu ceva întârziere, iată-i acum pe acești protectori de grădini și de proprietăți invadând și România. Ei sînt un semn exterior al bunăstării, dar și al unor reflexe afective noi în ce privește proprietatea, amestecate cu superstiții și frustrări confuze. În Occident, piticii de grădină au devenit de mult o industrie afectivă și au dat naștere unor dezbateri subtile. Există asociații de protecție a piticilor de grădină, publicații de specialitate și chiar „nanologi“ – adică specialiști în psihologia piticilor de grădină. Pe de altă parte, nu toți piticii sînt considerați „nobili“. În prima categorie, a elitelor, intră piticii de grădină făcuți din materiale nobile : porțelan, ceramică, lemn, bronz. Piticii din ciment sau din plastic sînt obligați, ca să zic așa, să călătorească cu clasa a doua sau chiar cu a treia.

Mai există, de exemplu în Franța, și forme contestatate de raportare la fenomen, cum ar fi așa-numitul „Front

de eliberare a piticilor de grădină". Din când în când, grupuri de adolescenți efectuează adevărate „operațiuni de comando”, destinate (spun ei) să-i repună în libertate pe acești „nefericiți”, aceste „ființe” devenite „sclavii” proprietarilor de grădini peisajere. Piticii „eliberați” sînt găsiți mai tîrziu, în grupuri mai mari sau mai mici, fie în mijlocul unei păduri, fie pe o insulă în mijlocul unui lac.

Deseori m-am întrebat, citind fapte diverse de acest gen, care este de fapt mesajul acestor adolescenți? În orice caz, într-o lume în care omul și-a ratat toate revoluțiile, ei vor, poate, să le spună adulților următorul lucru: „Eliberarea omului ați ratat-o sub toate formele (socială, economică, sexuală), măcar să-i eliberăm acum, pentru salvarea onoarei, pe piticii de grădină”.

În România însă, fenomenul e doar la început, iar piticii de grădină au deocamdată rolul de a acompania eliberarea incipientă a omului. O grădină cu mulți pitici este, în același timp, o imagine a utopiei. După ce a fost izgonit din grădina inițială, din Paradis, omul a încercat la nesfîrșit să-i refacă imaginea. Mai mari, mai mici, cu statui sau cu pitici, grădinile noastre peisajere sînt toate expresia unei frustrări existențiale. Piticii de grădină ne pansează răni profunde despre care deseori nici nu știm mare lucru.

Nu se compară

„Comuniștii noștri nu se compară cu comuniștii voștri. Comuniștii noștri nu au ucis pe nimeni, au respectat regulile democrației și au luptat pentru obținerea unor avantaje sociale considerabile“, mi-a spus deseori un bun prieten francez. Ca mai toți actorii și regizorii pe care îi cunosc, el este un om de stînga. Iar la primul tur al alegerilor prezidențiale votează întotdeauna troțkist sau comunist pentru că i se pare că Franța are nevoie de nucleu puternic de contra-putere. Deși iubim aceleași lucruri în materie de teatru, de cultură și de viață în general, multe cuvinte pe care le folosim nu au același înțeles pentru noi.

Eu nu pot pronunța cuvîntul „comunism“ fără să fiu străbătut de un frison de oroare. El îmi amintește că în Franța comuniștii au luptat cu arma în mîna în anii rezistenței împotriva naziștilor și că mulți au plătit cu viața curajul lor; de altfel, după război, Partidului Comunist Francez i se mai spunea „partidul împușcaților“. Eu îi amintesc faptul că Partidul Comunist Francez a stat în poziție de drepti în fața Moscovei pînă în ultima clipă, pînă cînd s-a prăbușit comunismul în Uniunea Sovietică, caucionînd totul, și dictatura lui Stalin, și intrarea Armatei Roșii în Cehoslovacia, și intrarea rușilor în Afganistan...

Cînd vine vorba de comunism, discuțiile noastre sînt interminabile. Sigur, el recunoaște că Partidul Comunist

Francez a fost unul dintre cele mai retrograde din Europa, dar între timp, ține el să-mi precizeze, comuniștii francezi au abandonat tot arsenalul de dogme marxiste supărătoare : au renunțat la conceptul de luptă de clasă și de dictatură a proletariatului, nu mai vor cucerirea puterii prin insurecție revoluționară, ci prin mijloace parlamentare, și așa mai departe.

Și totuși, îi spun prietenului meu, cum stăm cu memoria? Comunismul a lăsat în urma lui o sută de milioane de morți. Morții ăștia, deși au o infinită răbdare, așteaptă să li se facă, într-un fel, dreptate. Sigur, călăii din fostele țări comuniste au scăpat cu viață, unii au murit deja liniștiți în patul lor, nici un tribunal internațional nu a fost creat după căderea comunismului pentru judecarea nu atât a persoanelor fizice cât a doctrinei. „Ne-ar trebui“, spun eu, „un Tribunal Internațional al Intelectualilor, pentru ca însuși cuvântul «comunism» să fie ostracizat. *Ostracismul*“, îi spun prietenului meu francez, „a fost inventat de greci, mai precis de democrația greacă, iar cei *ostracizați*, adică obligați să plece o vreme în exil și să-și asume rușinea îndepărtării lor din cetate, erau dușmani ai democrației“.

În acest punct al discuției, prietenul meu începe să se aprindă. „Și morții capitalismului?“, mă întreabă el. „I-a numărat cineva vreodată? Capitalismul care transformă sistematic oamenii în dobitoace, care transformă cetățeanul în consumator, care extirpă sufletul din om și pune în loc obsesia banului... Morții capitalismului și ai colonialismului, nu așteaptă și ei să li se facă dreptate?“

Discursul lui nu mi se pare lipsit de forță teatrală. Parcă și văd morții tuturor ideologiilor care așteaptă să li se facă dreptate: morții Inchiziției, morții capitalismului, morții nazismului, morții comunismului, morții fanatismului integrist... Nu sînt puțini morții care așteaptă

un cuvânt de reconfort. Deși printre ei unii au beneficiat de o mai mare atenție din partea celor vii, cum sînt morții nazismului. Morții nazismului au avut totuși parte de Tribunalul Internațional de la Nürnberg, iar cuvîntul „nazism” este cu adevărat ostracizat în prezent. În timp ce morții comunismului așteaptă încă și se uită cu ochi mari la vitalitatea pe care o au în continuare în numeroase țări ideile comuniste, maoiste, troțkiste... Gîndul că idei și concepte care au ucis pot avea încă drept de circulație liberă cu ștampilă de onorabilitate pe fruntea lor, acest gînd mă face să urlu de furie.

Și atunci mă descarc pe prietenul meu francez. Îi spun: „Știi cum îi numea Lenin pe intelectualii occidentali care lăudau fără ezitare, cu ochii închiși, Uniunea Sovietică? Îi numea «idioți utili». Sute de mii de idioți utili, în țările occidentale de mare tradiție democratică, ar trebui judecați și ei pentru orbirea lor. Judecați, bineînțeles în sens moral, să se știe că prin prostia lor au fost «utili» răului”.

Prietenul meu francez mă privește de data aceasta puțin interlocaț. Argumentul meu ține de artileria grea. Iar în momentul în care deschide gura știu ce vrea să zică. Vrea să spună că la fel de idioți am fost și noi, cei care am sperat în Est la o democrație dublată de un capitalism curat, fără mafii și fără hoție, fără corupție și fără aroganță.

E tîrziu. În cafeneaua unde discutăm de cîteva ore n-am mai rămas decît noi. Fețele noastre sînt atît de deprimate, încît din exterior dăm impresia că sîntem doi idioți.